

"לבנינה של תורה" – חלק שני

שיחה שנערכה בביהמ"ד מפי מו"ר ראש הישיבה הרב ברוך וידר שליט"א

"הדרן עלך תלמוד בבלי והדרן עלך"

שיחה לכבוד סיום הש"ס על ידי תלמידי הישיבה ובוגריה

"עבידנא יומא טבא לרבנן"

היום הוא "יומא טבא לרבנן" בישיבה, כפי שאומרת הגמרא במסכת שבת¹. ברוך ה' בימים אלו בכל אתר ואתר, בארץ ובתפוצות, מתקיימים מעמדי סיומי הש"ס לרגל סיום המחזור הנוסף של הדף היומי. כל העולם היהודי שמח! כבוד התורה מתעלה ומתרומם. אני חושב שמימות הבית השני לא היה כדוגמתו בעם ישראל. ברוך ה' שאנו זוכים לכך. בהמשך דברינו נרחיב ונסביר שכבוד התורה יותר גדול וחשוב מלימוד התורה. כבוד התורה הוא היחס הבסיסי לתורה ועל כן הוא קודם ללימודה בפועל. כבוד התורה מבטא את עצם מדרגת התורה

כבוד התורה מבטא

את עצם מדרגת

התורה בתוכנו,

את היחס אל התורה

בתוכנו, את היחס אל התורה, ומתוך הכלל הזה של כבוד התורה, היה אומר הרב צבי יהודה זצ"ל², יבואו הפרטים של לימוד התורה, כלומר: עצם הלימוד.

בעזרת ה' בעוד זמן קצר נערוך בחדר-האוכל שישה סיומי ש"ס – שלושה מהם על ידי תלמידי הישיבה הקובעים ברכה לעצמם: נתנאל

כהן, עפרוני שלזינגר ואביחי שחור; ושלושה על ידי בוגרינו המצטרפים אלינו: הרב אריה לויין הרב חיים פרלמוטר ור' שמואל לנגמן. שישה מסיימים אלו הם חתני התורה של יום זה, אולם יחד עימם ישנם גם חתני בראשית. ברוך ה' מתוך ההתעוררות שבבית-המדרש כשמונים תלמידים יקבלו מסכת ברכות ויתחילו בלימוד הש"ס. כשמונים תלמידים³ יתחילו בלימוד הדף היומי מתוך התחייבות ללמוד את מסכת ברכות. אינני יודע אם כולם יסיימו את הש"ס כולו בעוד שבע שנים, אם אכן כך יקרה הרי שבעזרת ה' יתקיים כאן מעמד גדול של שמונים מסיימי ש"ס ויותר מתוך הישיבה. עצם

הדבר שישנם שמונים המתחילים מבראשית הוא דבר נפלא ועצום. יחד עם ששת המסיימים שאף הם מתחילים שוב בלימוד הש"ס מניינם עולה לקרוב לתשעים איש, שאנו מברכים אותם שיצליחו בדבר הגדול הזה.

היום אנו עסוקים בכבוד התורה. היום אנו מכבדים את לומדי התורה, ובראש ובראשונה את חתני התורה מסיימי הש"ס. הרב ראובן טרגין שליט"א אמר לי קודם דבר נפלא מאוד.

¹ דף קיח, עמוד ב: "ואמר אביי: תיתי לי, דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן".

² עיין שיחות הרב צבי יהודה, בראשית, עמוד 187: "עם כל הקדושה שיש בלימוד הוא דבר פרטי: חידוש מסוים בהלכה או באגדה... כבוד התורה הוא דבר יותר גדול מדברים פרטיים של לימוד תורה אפילו שיהיו רבים".

³ נכון לזמן פרסום השיחה הכתובה המניין עומד כבר על כמאה ושמונה עשר, כן ירבו.

הגמרא אומרת⁴: "לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הציבור", וכך גם נפסק ב'שלחן ערוך'⁵. הלוא יהודים רבים סיימו את הש"ס בשבע השנים האחרונות, אבל לסיום זה ישנה חשיבות מיוחדת מפני שהוא "עם הציבור". השבוע עשרות אלפי יהודים בעולם מסיימים את לימוד הש"ס, הלא דבר הוא! לימוד תורה נרחב שכזה לא היה מימות בית שני, אם בכלל! לא בטוח שכל הלומדים אכן יודעים את הש"ס בעיון, אבל זו אינה הנקודה. ישנו ערך גדול להיות שותף בלימוד התורה עם הציבור. מוסיפה הגמרא: "ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר" – יש להיות יחד עם הציבור, להיות עם רבבות עמך בית ישראל שלומדים את הדף היומי בכל יום.

"כבוד חכמים ינחלו"

מהי הסיבה לכך שאנו מקיימים כאן היום "יומא טבא", ואף לא נגיד 'תחנון' בתפילת מנחה? מה הסיבה לכך שחדר-האוכל ערוך כמו לקראת חתונה ואף יותר? הסיבה לכך היא כבוד התורה. לימוד התורה הוא הדבר הגדול ביותר שיש בעם ישראל, כדברי המשנה⁶: "ותלמוד תורה כנגד כולם". אמנם, הגמרא במסכת מגילה⁷ מלמדת אותנו דבר גדול מאוד. הגמרא דנה ביחס שבין תלמוד תורה לקריאת המגילה, ויחד עם זה את היחס ביניהם לעבודת הקורבנות. במהלך הסוגיה מתבאר שתלמוד תורה לרבים גדול מעבודת הקרבנות, שהרי לאחר כניסת בני ישראל לארץ ישראל מגיע המלאך ליהושע בן נון⁸ וגוער בו: "אמש בטלתם תמיד של בין הערביים, ועכשיו בטלתם תלמוד תורה!" יהושע שאל את המלאך בשל איזה מהחטאים הוא הגיע? המלאך השיב לו: "עָתָה בָּאתִי! כלומר: בגלל ביטול התורה. מיד לן יהושע בעומקה של ההלכה. זוהי 'ישיבת ההסדר' הראשונה..."

למדנו מדברי הסוגיה את חשיבותו של לימוד תורה דברים הגדול אף מעבודת הקרבנות. אולם, לימוד תורה דיחיד קל יותר מעבודת הקרבנות ונדחה גם מפני קריאת המגילה, כפי שאומרת שם הגמרא שמבטלים לימוד תורה כדי לשמוע קריאת המגילה.

שואלת הגמרא: והרי "אין מועד בפני תלמיד חכם, כל שכן חנוכה ופורים"? מסביר התוספות⁹ במקום שהכוונה שמותר להספיד תלמיד חכם אף על גב שמבטלים משום כך מקרא מגילה – כפי שהלוויותיהם של הרב משה פיינשטיין זצ"ל ושל הרב צבי יהודה זצ"ל התקיימו בפורים – ולפיכך מתקשה הגמרא שהלוא אמרנו שלימוד תורה הוא פחות חמור ממקרא מגילה? מחדשת הגמרא יסוד גדול ביותר: "כבוד תורה קאמרת?" חשיבותו של הספד לתלמיד חכם הוא משום כבוד התורה, "כבוד תורה דיחיד – חמור, תלמוד תורה דיחיד – קל". היינו: כבוד התורה גדול וחשוב יותר מלימוד התורה. כבוד התורה הוא הכלל, ואילו לימוד הדפים והסוגיות הוא העיסוק בפרטים. היחס לדברים הוא זה המוליד את הכל. אם דבר מסוים חשוב לך תעשה רבות למענו, אבל אם הדבר אינו חשוב בעיניך לא תתאמץ בעבורו.

"כי מכבדי אכבד"

כבוד התורה הוא הבסיס לכל. הגמרא מתייחסת לחיוב לקום בפני תלמיד חכם¹⁰: "כמה טפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה". כבוד התורה גורם ללימוד התורה. כאשר אנו מכבדים את התורה היחס הזה קובע את יחסנו גם לסדר בוקר ולסדר צהרים ולסדר ערב וללימוד התורה במשך כל חיינו. לכן תיקננו בישיבה שכל לומדי בית-המדרש יקומו כאשר מו"ר הרב אביגדר נבנצל שליט"א נכנס לבית המדרש או יוצא ממנו, על אף שהדבר גורם לביטול תורה במקצת.

⁴ ברכות, דף ת, עמוד א

⁵ אורח חיים, סימן רפה, סעיף א

⁶ פאה, פרק א, משנה א

⁷ דף ג, עמוד ב

⁸ עיין יהושע, פרק ה, פסוקים יג-טו

⁹ ד"ה אין

¹⁰ מכות, דף כב, עמוד ב

“סלסלה ותרוממן”

ברצוני לסיים בדברי רבינו יונה ב'שערי תשובה'¹⁶, ספר יסוד שלמדנו רבותינו שהוא בסיס לעבודת ה'. רבנו יונה מסביר את הסיבה לכך שלמבזה תלמיד חכם אין חלק לעולם הבא, מפני שהוא בזה את דבר ה': "כי יש בכבוד החכמים והישרים תועלות גדולות... בראות בני אדם את כל כבודם ילמדו לקח לנחול כבוד ותרבה הדעת" ורבים יתווספו ללומדים. בנוסף, "רבים מישגי לבבות יעורו משנתם בראותם הדר כבוד התורה, ויכירו מעלתה, ויבא חשקה בלבבם, ויהיה עסקם בה לשם יתעלה ולעובדו בלבב שלם".

לעומת זאת, "במקום שאין עוסקי תורה ירבו המכשולים וישר באדם אין". כיצד היו נראים עם ישראל והאנושות כולה אלמלא התורה ואלמלא הישיבות? "על כן יכבדו עבדי השם יתברך את חכמי התורה לכבוד השם יתברך". נכבד את מסיימי הש"ס לכבוד ה' יתברך, "ולהודיע כי עבודתו לבדה עיקר הנמצא", שהדבר החשוב ביותר הוא עבודת ה', ובראש ובראשונה לימוד התורה.

יום טוב לנו וחג שמח לישיבת הכותל! שנזכה בעזרת ה' להוסיף ולהרבות עוד ועוד אור בבית המדרש.

הגמרא מבארת את שאלתו ותשובתו של הנביא¹¹: "על מה אבדה הארץ?... ויאמר ה' על עזבכם את תורת". מבארת הגמרא¹²: "על שלא ברכו בתורה תחילה". רבות נאמר על דברי הגמרא הללו, אבל הפשט הפשוט הוא כפי המוסבר בראשונים שהם ברכו ברכות התורה, אבל התורה לא הייתה חשובה בעיניהם מעל הכל. היא הייתה בעיניהם כעוד אחד מהמקצועות הנלמדים – מתמטיקה, אנגלית, פיסיקה ואחרים. אך האמת היא שהתורה היא מעל הכל, אין דבר יותר חשוב ממנה¹³. התורה היא התגלות קודשא בריך הוא!¹⁴ "אורייתא וקודשא בריך הוא חד הוא"¹⁵.

ביום הזה אנו בישיבת הכותל, ככל עם ישראל בימים הללו, מכבדים את התורה, מכבדים את לומדי התורה. עלינו לכבד את הבחורים שלנו – עשו חשבון: בשבע השנים האחרונות הם גם היו בצבא ובמילואים ובכל זאת הם למדו את הדף היומי. איזה מרדף זה היה! בעבר לא היה נפוץ ללמוד דף יומי במהלך השירות בצבא. כשאנו היינו ב'הסדר' איש לא למד דף יומי. זהו דור גדול, כפי שתמיד אני אומר. שלושת הבוגרים המסיימים את הש"ס מתוך הישיבה, שלשתם חיילים בני תורה שלמדו את הדף היומי ב'בין הזמנים' ובכל מצב ומצב. זו עבודה לא פשוטה, ואולי דורנו מתקן קצת את הערת המלאך ליהושע בן נון. במחזור הזה אנו חוגגים שלושה סיומים, ובמחזור הבא בעזרת ה' נחגוג עשרות כאלו, אני בטוח. לשם כך אנו מעוררים זאת היום.

¹¹ ירמיהו, פרק ט, פסוקים יא-יב

¹² נדרים, דף פא, עמוד א

¹³ עיין עולת ראיה, חלק א, עמוד סו (בהוצאה הישנה)

¹⁴ עיין שבת, דף קה, עמוד א: "רבי יוחנן ידיה אמר אנכי - נוטריקון; אנא נפשי כתיבת יהבית"; עיין עוד עולת ראיה, שם, עמוד סא (בהוצאה הישנה): "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, זאת התורה שהיא שלו, שהיא הארת האלקית מאור החיים של חפצו הגבוה מכל היקום כולו... חמדה גנוזה שמשעתשע בה, החכמה האלקית העצמית המזהרת את אור כל היש, המאירה באורה העליון על ההויה מראש ועד סוף, אשר רק לאל בורא כל היא גלויה ומשם מופעת תורה שלמה זו".

¹⁵ על פי זוהר, אחרי מות, דף עג

